

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑΤΟΣ ΔΙΑΔΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

A. Από το κείμενο που σας δίνεται να μεταφράσετε τα αποσπάσματα: «Ἴδὲ γὰρ ἀνθρώπους... ἀδυνάτους περιιάγειν» και «Ἐπελάθου ... ἄνδρας ἐν τῇ πόλει».

Βλ. φροντιστηριακό βιβλίο.

B1. Ο Πλάτωνας στην αλληγορία του σπηλαίου παρουσιάζει μεταφορικά την επίδραση που ασκεί η παιδεία στην ανθρώπινη φύση και κοινωνία. Λαμβάνοντας αυτό ως δεδομένο να προσδιορίσετε και να αναλύσετε τους παρακάτω όρους: «ἀνθρώπους ἐκ παίδων ὄντας ἐν δεσμοῖς καὶ τὰ σκέλη καὶ τοὺς αὐχένας», «φέροντας ἀνδριάντας».

Στο συγκεκριμένο απόσπασμα της πλατωνικής Πολιτείας ο Σωκράτης αναπτύσσει στο Γλαύκωνα την αλληγορία του σπηλαίου με σκοπό να καταδείξει την επίδραση που ασκεί η παιδεία στην ανθρώπινη φύση. Ανάμεσα στις πολλές προσωποποιήσεις και μεταφορές που χρησιμοποιεί αναφέρονται οι «ἄνθρωποι ἐκ παίδων ὄντες ἐν δεσμοῖς καὶ τὰ σκέλη καὶ τοὺς αὐχένας». Πρόκειται για τους ανθρώπους που κατοικούν μακροχρόνια – από την παιδική τους ηλικία – στα έγκατα του μισοσκότεινου και υπόγειου σπηλαίου. Είναι δεμένοι χειροπόδαρα, με σφιχτά δεσμά στον αυχένα και σε όλα τους τα άκρα, ανήμποροι να κάνουν την παραμικρή κίνηση και ανίδεοι για την ύπαρξη του επίγειου κόσμου. Το μόνο που μπορούν να κάνουν είναι να βλέπουν τον τοίχο του σπηλαίου απέναντί τους. Προχωρώντας κανείς στον αποσυμβολισμό των δεσμοτών διαπιστώνει ότι αυτοί συμβολίζουν τους απάιδευτους και αφιλοσόφητους ανθρώπους των υπαρκτών πολιτικών κοινωνιών. Αντιπροσωπεύουν όλους εκείνους που στερούνται την αληθινή φιλοσοφική γνώση και βρίσκονται τόσο σε πνευματική όσο και σε ηθική αποτελμάτωση. Η αμάθεια ή η ημιμάθειά τους οδηγεί στην πεποίθηση ότι μόνο οι σκιές που διαγράφονται στον τοίχο της σπηλιάς απέναντί τους είναι αληθινές, ότι αυτές είναι που μιλούν και ότι ο δικός τους κόσμος είναι ο μόνος αληθινός. Εγκλωβισμένοι καθώς είναι στη μονοκρατορία των αισθήσεων αντιλαμβάνονται μόνο τον υλικό – αισθητό κόσμο και αγνοούν την ύπαρξη του πνευματικού. Ζουν σε ένα κόσμο ψευδαισθήσεων, βιώνουν μια διανοητική πλάνη αλλά επιμένουν ότι κατέχουν την αληθινή γνώση. Οι δεσμώτες από την παιδική τους ηλικία καταδικάστηκαν στη σωματική ακινησία, στην αδυναμία να δουν οτιδήποτε άλλο δεξιά ή αριστερά τους και πολύ περισσότερο στην έλλειψη ενδιαφέροντος πια να ανακαλύψουν τον υπόλοιπο κόσμο. Έτσι και οι «δεσμώτες» των πολιτικών κοινωνιών χωρίς την αληθινή γνώση παραμένουν απομονωμένοι στο δικό

τους μικρόκοσμο, παραπλανημένοι από τις αισθήσεις, πνευματικά και ηθικά ανεργάσιμοι. Δε γνωρίζουν την αλήθεια και ούτε επιθυμούν να τη γνωρίσουν, γιατί αν το έκαναν θα κινδύνευαν να στερηθούν την ασφάλεια που τους παρέχει ο μικρός οικείος τους χώρος.

Αξίζει να αναφερθεί ότι οι πλατωνικοί δεσμώτες θα μπορούσαν να συγκριθούν με το σύγχρονο άνθρωπο που προσεγγίζει την κοινωνική πραγματικότητα μέσα από ελεγχόμενους παράγοντες πληροφόρησης. Η συσσώρευση συγκεκριμένων πληροφοριών και κυρίως εικόνων του αφαιρούν το δικαίωμα να διασταυρώσει την ποιότητα των μηνυμάτων που λαμβάνει και έτσι πολύ συχνά μετατρέπεται σε άβουλο και παθητικό δέκτη.

Η σκηνοθετική δεξιοτεχνία του Πλάτωνα τοποθετεί ένα τοιχίο πίσω από το οποίο άνθρωποι μεταφέρουν «σκεύη παντοδαπά και άνδριάντας». Πρόκειται για τεχνητά αντικείμενα, εικόνες, ομοιώματα των φυσικών αντικειμένων που προέρχονται από το ανώτερο όρατόν. Είναι, δηλαδή, οι χωρο-χρονικές εκφάνσεις, τα αντίγραφα των Ίδεών στον αισθητό κόσμο. Είναι αγαθά ή κατασκευασμένα από την ανθρώπινη τέχνη ή διαμορφωμένα από την ανθρώπινη αίσθηση, υλικά-κατώτερα όντα καταδικασμένα στη φθορά που δημιουργήθηκαν από την ανάμνηση των Ίδεών. Είναι για παράδειγμα ένα πλήθος δίκαιων ανθρώπων ως έκφανση της Ίδεας της δικαιοσύνης ή ένα πλήθος όμορφων ανθρώπων ως έκφανση της Ίδεας της ομορφιάς. Είναι όντα που κανείς μπορεί να δει, να αγγίξει, να αντιληφθεί με το φως της σπηλιάς, γι' αυτό είναι λιγότερο φωτεινά σε σύγκριση με τα αληθινά όντα που αντλούν το φως και την αλήθεια τους από τον Ήλιο, δηλαδή το Αγαθόν και όχι το αντιφέγγισμα της φωτιάς.

Μέσα από το συγκεκριμένο στοιχείο ο συγγραφέας του σπηλαίου εκθέτει την κοσμοθεωρία του σχετικά με τους τέσσερις αναβαθμούς της γνώσης. Οι «άνδριάντες» αντιστοιχούν στη δεύτερη βαθμίδα, την πίστιν. Όποιος καταφέρει να αντικρύσει τα τεχνητά αντικείμενα φτάνει στη γνώση των ίδιων των πραγμάτων και έχει ήδη αφήσει πίσω του το πρώτο επίπεδο γνώσης, την εικασίαν, κατά το οποίο ανταλλάσσεται απλώς τη σκιά αυτών των αντικειμένων. Πάντως απέχει ακόμα από την αληθινή γνώση, καθώς παραμένει στη «δόξα», στην επίπλαστη και φαινομενική γνώση που δεν του επιτρέπει να αντιληφθεί την ανώτατη πνευματική αλήθεια.

B2. Πώς απαντά ο Σωκράτης στην αντίρρηση του Γλαύκωνα για τον εξαναγκασμό των φιλοσόφων; Ποια πιστεύει ότι είναι η βασική μέριμνα του νόμου στην ιδεώδη πολιτεία, προκειμένου να κατακτηθεί η καθολική ευδαιμονία;

Στην ένσταση του Γλαύκωνα για τον εξαναγκασμό των φιλοσόφων ο Σωκράτης απαντά ξεκινώντας με το ρήμα έπελάθου, θέλοντας να θυμίσει στο συνομιλητή του ότι είχαν έρθει σε συμφωνία προηγουμένως για το συγκεκριμένο θέμα. Χρησιμοποιώντας μάλιστα μία προσωποποίηση του νόμου του εξηγεί για ποιους λόγους η ένστασή του σχετικά με το χρέος των πεπαιδευμένων δεν είναι ορθή.

Αναφέρει λοιπόν πως πρωταρχικό μέλημα και επιδίωξη της ιδεατής πολιτείας είναι η προαγωγή και ευημερία ολόκληρου του κοινωνικού συνόλου. Σκοπός δεν είναι να γίνεται αντικείμενο προνομιακής μεταχείρισης μόνο μια συγκεκριμένη ομάδα, γιατί έτσι θα θεμελιωνόταν ένα καθεστώς αδικίας που θα ακύρωνε την αρχική αποστολή της πόλης που είναι η συνολική ευδαιμονία. Με τη συνδρομή του νόμου η Πολιτεία επιτυγχάνει την αρμονική σύζευξη, τη γαλήνια συμβίωση των πολιτών («συναρμόττων τούς πολίτας πειθοῖ τε καὶ ἀνάγκη»). Τα μέσα που μετέρχεται ο νόμος είναι τα κλασικά μέσα διαπαιδαγώγησης που ήδη από το σοφιστή Πρωταγόρα (ενότητα 7) έγιναν γνωστά: «πειθοῖ τε καὶ ἀνάγκη». Η συναινετική, δηλαδή, μέθοδος του διαλόγου, της πειθούς, της συμβουλής αλλά ενίοτε και η καταναγκαστική μέθοδος της βίας και του εξαναγκασμού εξασφαλίζουν την υπακοή στο νόμο και συνακόλουθα την εύρυθμη λειτουργία της Πολιτείας. Ο άριστος νομοθέτης ξέρει να συνδυάζει αυτές τις δύο μεθόδους και να πείθει για την ανάγκη της ουσιαστικής συμβίωσης των πολιτών.

Κινούμενος στο ίδιο πλαίσιο επιδιώξεων ο νόμος επιβάλλεται να προσανατολίζεται στο κοινό όφελος. Το κοινό όφελος συναποτελείται από το επιμέρους όφελος που προσφέρει κάθε ξεχωριστή ομάδα πολιτών βασιζόμενη στις ιδιαίτερες ικανότητες. Κάθε κοινωνικό λοιπόν σύνολο προσφέρει μια ξεχωριστή υπηρεσία που την απολαμβάνουν όλα τα μέλη της κοινωνίας αλλά και η κοινωνία έχοντας διαθέσιμα όλα τα αγαθά προσφέρει σε κάθε κοινωνική ομάδα όλα αυτά τα αγαθά που δεν τα παράγει η ίδια. Έτσι υπάρχει κλίμα συναίνεσης, συνεργασίας, αμοιβαίας προσφοράς και αλληλεγγύης και η αίσθηση αμοιβαίας ανάγκης ανάμεσα στους πολίτες δημιουργεί μια αρραγή κοινωνική συνοχή («ποιῶν μεταδιδόναι... ὠφελεῖν»). Έτσι και πάλι διασφαλίζεται η συλλογική ευδαιμονία. Εξάλλου, ο νόμος δεν επιτρέπει το ατομικό συμφέρον όταν αυτό δε συμβαδίζει με το συλλογικό και θεωρεί ότι κάθε πολίτης είναι ταγμένος στην κοινή ωφέλεια, οπότε σε αυτόν τον άξονα διοχετεύει την όποια δική του δεξιοτεχνία και ικανότητα («ἐμποιῶν... τῆς πόλεως.»).

B3. Σε ποια μέρη διακρίνεται η ανθρώπινη ψυχή κατά τον Πλάτωνα;

Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 100-101 (Εφόσον λοιπόν... που του αρμόζει)

B4. α. επίρρημα, συμπάθεια, φύλλο, καχυποψία, ανακωχή: να βρείτε με ποιες λέξεις του κειμένου παρουσιάζουν ετυμολογική συγγένεια οι παραπάνω λέξεις που σας δίνονται.

- επίρρημα: εἶπον
- συμπάθεια: πάθει
- φύλλο: φύσιν
- καχυποψία: ἰδὲ
- ανακωχή: ἐχούση

β. Να σχηματίσετε ένα παράγωγο επίθετο από τους παρακάτω ρηματικούς τύπους με τις παραγωγικές καταλήξεις που σας δίνονται:

νόμω (-ιμος): νόμιμος

μέλει (-ηρός): μελετηρός

πολίτας (-ειακός): πολιτειακός

πειθοῖ (-ος): πιστός

βούλεται (-ικος): βουλευτικός

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Γ1. Να μεταφράσετε το κείμενο που σας δίνεται.

Ίσως λοιπόν ο Λοχίτης θα προσπαθήσει να παρουσιάσει την υπόθεση ασήμαντη με το να εμπαίζει την κατηγορία και να λέει ότι δεν έπαθα κανένα κακό από τα κτυπήματα, αλλά μεγαλοποιώ τα πράγματα περισσότερο από όσο αξίζουν αυτά που έχουν συμβεί. Αλλά εγώ, αν δεν υπήρχε και κάποιος εξευτελισμός σε αυτά που έχουν γίνει, δεν θα παρουσιαζόμουν ποτέ ενώπιόν σας· τώρα όμως έχω έρθει για να τον τιμωρήσω όχι εξαιτίας κάποιας άλλης βλάβης που προκλήθηκε από τα κτυπήματα, αλλά εξαιτίας της προσβολής και της ατίμωσης, για τα οποία ταιριάζει στους ελεύθερους ανθρώπους να οργίζονται πάρα πολύ και να εξασφαλίζουν τη μεγαλύτερη υποστήριξη.

Γ2. α) Να γράψετε τους παρακάτω τύπους σύμφωνα με την υπόδειξη:

οὐδέν: γενική και δοτική ενικού στο αρσενικό και θηλυκό γένος: οὐδενός, οὐδενί / οὐδεμιᾶς, οὐδεμιᾶ

μείζους: ονομαστική και αιτιατική ενικού αρσενικού γένους στο βαθμό που βρίσκεται: μείζων, μείζονα-μείζω

κακόν: παραθετική αντικατάσταση στο επίρρημα: κακῶς - κάκιον - κάκιστα
χειῖρον - χείριστα

ὔβρις: κλητική ενικού και δοτική πληθυντικού: (ῶ) ὕβρι, ταῖς ὕβρεσι(ν)

ῶν: αιτιατική ενικού και στα τρία γένη: ὄν, ἦν, ὄ

β) Να γραφούν οι ζητούμενοι τύποι:

έπιχειρήσει: γ' ενικό υποτακτικής και προστακτικής ενεστώτα (στην ίδια φωνή):
έπιχειρῶ, έπιχειρείτω

έπαθον: β' ενικό οριστικής και ευκτικής μέλλοντα (στην ίδια φωνή): **πείσει**
(πείση), πείσοιο

προσῆν: β' ενικό και γ' πληθυντικό προστακτικής ενεστώτα: **πρόσιθι,**
προσέστων (προσέστωσαν-προσόντων)

ληψόμενος: γ' ενικό και α' πληθυντικό οριστικής μέσου παρακειμένου: **είληπται,**
είλημμεθα

τυγχάνειν: ο ίδιος τύπος στους υπόλοιπους χρόνους (στην ίδια φωνή): **τεύξεσθαι,**
τυχεῖν, τετυχηκέναι

Γ3. α) Να προσδιορίσετε τη συντακτική λειτουργία των παρακάτω λέξεων (να δηλώσετε τον όρο που αυτές συμπληρώνουν ή προσδιορίζουν): **ποιεῖν, μείζους, κατά τήν ἀξίαν, μηδεμία, ληψόμενος, τυγχάνειν.**

ποιεῖν: τελικό απαρέμφατο ως αντικείμενο του ρημ. έπιχειρήσει

μείζους: κατηγορούμενο στο λόγους

κατά τήν ἀξίαν: εμπρόθετος προσδιορισμός της σύγκρισης (β' όρος – δυσαναλογία σύγκρισης)

μηδεμία: επιθετικός προσδιορισμός στο ὕβρις

ληψόμενος: τελική μετοχή ως επιρρηματικός προσδιορισμός του σκοπού στο ρήμα ἤκω – συνημμένη στο υποκ. του ρήματος

τυγχάνειν: τελικό απαρέμφατο ως υποκείμενο στο απρ. ρήμα προσήκει

β) «Ἐγὼ δ' εἰ μὲν μηδεμία...εἰσῆλθον εἰς ὑμᾶς»: στο συγκεκριμένο απόσπασμα να βρείτε και να χαρακτηρίσετε τον υποθετικό λόγο που υπάρχει.

Υπόθεση: εἰ προσῆν (οριστική ιστορικού χρόνου – παρατατικού)

Απόδοση: οὐκ ἂν εἰσῆλθον (δυνητική οριστική)

Ευθύς, απλός, ανεξάρτητος υποθετικός λόγος που δηλώνει το αντίθετο του πραγματικού.

